

JUSTISDEPARTEMENTET	
U 1 / APR 2009	
SAKNR.	200807634
AVDELING	LOV / EP / TFJ
LOSNR.	30

KOMMENTARER TIL HØRING

Fra Juss-Buss ved Gjelds- og familiegruppen

vedrørende
forslag til endringer i inkassoforsikten

Høring: 31. mars 2009

Innsendt: 31. mars 2009

Om Juss-Buss

Juss-Buss har ytt gratis rettshjelp til mennesker med behov for juridisk bistand siden 1971 og har tre hovedmålsetninger; saksbehandling, rettspolitisk arbeid og forskning. Juss-Buss ønsker å gi individuell rettshjelp til befolkningsgrupper som er dårlig dekket av det eksisterende rettshjelpstilbudet, og å drive rettspolitisk arbeid til fordel for ressurssvake grupper i samfunnet.

Et av områdene Juss-Buss jobber med er gjeldsrett. I 2008 hadde vi i overkant av 470 gjeldssaker, som er en økning på over 100 saker fra 2007. Juss-Buss har på denne bakgrunn tilegnet seg bred erfaring omkring de problemer som oppstår blant mennesker med betydelig gjeldsbyrde. Det er på bakgrunn av disse erfaringene vi kommenterer høringsnotatet.

Innledende om høringen

Juss-Buss synes det er positivt at regjeringen har tatt initiativ til endringer i inkassoforskriften og inkassoloven. De foreslåtte endringene vil være viktige skritt i kampen mot fattigdom, samt i arbeidet for et mer rettferdig og samfunnsnyttig norsk kredittmarked.

Vi vil benytte anledningen til å bemerke at forebyggende tiltak er det viktigste for å få bukt med gjeldsproblematikk. Det er både samfunnsøkonomisk lønnsomt, og viktig for den enkelte, å hindre at folk pådrar seg en gjeldsbyrde de ikke kan betjene. Dette kan hindres ved en større satsing på offentlig økonomisk rådgiving, samt en strengere regulering av hvilke låneavtaler som kan inngås.

Vi vil videre bemerke at de høye rettslige salærene i Norge ikke lar seg forene med regjeringens ønske om å bekjempe gjeldsproblemer og fattigdom.

Punkt 4 – Reduksjon av maksimalsatsene

Punkt 4.2 - Sammenslåing av kravsgupper i inkassoforskriften §§ 2-2- og 2-3 og reduksjon av maksimalsatsene

Departementet reiser i høringsnotatet spørsmålet om maksimalsatsene i inkassoforskriften kapittel 2 bør reduseres for å bedre stillingen til skyldneren, og om man samtidig burde redusere antall kravsgupper.

Hva gjelder antall kravsgupper, så er Juss-Buss enig i at disse bør reduseres fra ti til fem. Dette vil føre til et mer oversiktlig system for skyldner. Det vil samtidig bidra til at det for denne vil føles mindre tilfeldig om salæret ligger på for eksempel to eller tre ganger inkassosatsen.

En reduksjon i antallet kravsgupper må, som nevnt i notatet, sees i sammenheng med selve reduksjonen i maksimalsatsene. Juss-Buss støtter forslaget om en generell reduksjon. Satsene i det norske systemet er i dag på et så høyt nivå at det ikke vil være betenkelig med en så vidtgående reduksjon. Selv etter den foreslåtte reduksjonen, vil satsene ligge på et høyere nivå enn i Sverige.

Effektivitetshensynet

Et av hensynene bak de høye satsene det opereres med i dag, er at de skal bidra til en mer effektiv innbetaling. Vi kan derimot ikke se at dagens høye satser har noen preventiv effekt. I SIFO-rapporten "Inkasso i Norden", konkluderes det heller ikke med at inndrivelsen er mer effektiv i Norge enn i Sverige.

Høye satser har ingen preventiv effekt

Vi kan heller ikke se at de høye satsene har en preventiv effekt. Juss-Buss' klare erfaring er at skyldnere som har betalingsevne, betaler tidlig i prosessen. De som rammes hardest av dagens høye satser, er dermed de som *ikke* har betalingsevne. En reduksjon av satsene, kan således øke muligheten for at de som har havnet i gjeldsproblemer betaler ned på kravene sine.

Hensynet til kreditor

Slik systemet er i dag, er inndrivelse av renter, omkostninger og salærer prioritert. En senkning av maksimalsatsene vil videre føre til at fokuset blir tilbakeført til innkrevingen av hovedstolen. Dette må være en fordel for kreditor.

Hensynet til inkassobransjen

Videre vil inkassobransjen være tjent med denne reduksjonen, da de, vil bidra til å holde useriøse aktører borte fra markedet. Med de høye satser det opereres med i Norge i dag, er det for lønnsomt å drive med inkassovirksomhet. Ved å få ned satsene, og ved å flytte fokuset tilbake til hovedstolen, vil ikke inntjeningsmulighetene virke så lukrative som de gjør i dag.

Dagens satser er så høye, at selv med et kraftig kutt i disse må det antas at inkassoselskapene vil ha mulighet til å gi tilstrekkelig oppfølging til skyldnerne.

Samfunnshensyn

Samfunnsøkonomiske hensyn taler også for at fokuset skal ligge på hovedstolen. Samfunnet er tjent med at skyldnere gjør opp for seg, og en senkning av satsene vil øke sjansene for tilbakebetaling. Den allmenne rettsoppfatningen vil også være ivaretatt, da denne kun krever at skyldner skal betale det han skylder. Det norske systemet har også så høye satser i forhold til resten av Skandinavia, at det vil ha en egenverdi at de reduseres.

Punkt 4. 3 Overgangen fra "enkel" til "tung" sak

I høringsnotatet stilles også spørsmålet om det burde ta lengre tid før en inkassosak får status som "tung sak". Vår mening er at tottrinssystemet burde avvikles i sin helhet.

Tottrinssystemet rammer de som ikke har betalingsevne hardest. Skyldner som har mulighet til å betale, vil i de aller fleste tilfeller betale tidlig i inkassoprossessen, og tottrinssystemet har derfor ingen preventiv virkning på disse. Dagens system bidrar således til å sette de allerede vanskeligstilte grupper i ytterligere gjeld. Det vil også bli vanskeligere for kreditor å få inndrevet hovedstolen, da omkostningene vil øke ytterlig og fokus vil ligge på disse. Sverige operer heller ikke med et tottrinssystem.

Punkt 5 - Bør kreditor selv dekke deler av de utenrettslige inndrivingskostnadene?

Juss-Buss mener at kreditor må dekke deler av de utenrettslige inndrivingskostnadene. Inkassoloven § 17 bør endres i samsvar med den svenske inkassoloven, alternativt slik at kreditor tar en stadig større del av kostnadene jo nærmere prosessen kommer tvangsinnndring.

Spørsmålet om hvem som skal betale kostnadene ved utenomrettslig inndrivning, kan ikke løses ut i fra en erstatningsrettslig tankegang. Det må, som departementet legger opp til, foretas en interesseavveining mellom skyldner, inkassator, kreditor og samfunnet for øvrig. Denne interesseavveiningen tilsier at kreditor må dekke deler av inkassokostnadene.

Hensynet til kreditor kan ikke tillegges større vekt enn at det samsvarer med kreditors reelle tap ved mislighold, kreditors ansvar og kreditors interesser i pengekravsforholdet.

I mange kredittforhold, særlig låneforhold, avtales det renter. Det vil ofte være innkalkulert en risiko for manglende eller forsinket betaling i en slik avtalt rente. Ved alle typer pengekrav får kreditor også en kompensasjon i form av forsinkelsesrenter, i tillegg til at denne ikke betaler noe for inndrivningen av kravet. Kreditor får følgelig ofte en kompensasjon som går langt utover det reelle tap ved mislighold. Selve hovedstolen blir jo, i utgangspunktet, tilbakebetalt til slutt. Det er også kreditor som kjøper inkassotjenesten, og det bør derfor godt begrunnes hvorfor denne ikke skal betale noe overhodet, slik tilfellet er i dag.

Pengekravsforhold er ofte et forhold både kreditor og debitor tjener på, og avtaler med den risiko det innebærer. I forbrukerforhold er imidlertid kreditor eneste profesjonelle part, den som tjener

mest på forholdet, og den som taper minst dersom avtalen ikke overholdes. Når skyldnerens betalingssevne så svikter, er det kreditor som bør bære størstedelen av ansvaret for sviktende forarbeid før kreditt ble gitt.

Departementet er usikre på om en endring vil føre til at kreditor blir tvunget til å gjennomføre grundigere kredittvurderinger. Juss-Buss er enige i at det nok finnes mer effektive virkemidler å tvinge bankene til å gjennomføre grundigere kredittvurderinger. Slik bankenes frarådningsplikt fungerer i dag, og med de redskaper bankene har til rådighet for å gjennomføre denne plikten, er ikke denne et slikt virkemiddel. Det er også nærliggende å anta at en endring i inkassoloven vil kunne bidra til å holde useriøse aktører borte fra markedet, da inkasso ikke lenger vil være like lønnsomt.

En endring i inkassoloven vil bidra til at kreditor i større grad søker minnelige løsninger før krav sendes til utenomrettslig inkasso, samt at færre feilaktige krav blir forsøkt drevet inn. Det vil også føre til at hovedstolen raskere blir drevet inn, da inkassoomkostninger har prioritet foran hovedstol. Målet med inkasso bør være at nettopp hovedstolen drives inn.

Dagens satser kan som nevnt under punkt 2 ikke forsvares med at de har en preventiv effekt.

Hensynet til inkassobransjen er ikke et avgjørende hensyn. Hovedmålet med inkasso må være at hovedstolen drives inn og at feilaktige krav ikke drives inn, ikke livnæringen av inkassobransjen.

Vi står overfor et stadig mer aggressivt og ekspanderende kredittmarked. Stadig flere har fått tilgang på kreditt, også lavinntektsgrupper. Dette er en utvikling finansinstitusjonene, og inkassoselskaper, har tjent godt på. Hvor mye folk flest tjener på denne utvidede tilgangen på kreditt, er mer usikkert, på bakgrunn av de premisser som ligger til grunn for kredittavtalene og det faktum at kreditt har blitt et substitutt for manglende lønnsinntekt. Ansvar for å ta følgene av denne utviklingen, ligger ikke bare på kreditorer og inkassator, men også på lovgiver.

Juss-Buss vil i det følgende redegjøre for våre bemerkninger til de mulige konsekvenser departementet peker på i sitt høringsnotat. Vi vil samtidig understreke at det er avveiningen mellom de overnevnte hensyn som bør være avgjørende i dette spørsmålet.

Færre gjeldsofre?

Juss-Buss opplever at mange bruker usikrede lån og kredittkjøp som substitutt for lav eller manglende inntekt. For denne gruppen fører dagens inkassosatser til at selv små krav blir uoverkommelige. Problemet forsterkes ved at inkassoomkostningene har prioritet foran hovedstolen, slik at mange aldri får nedbetalt hovedstolen.

Vanskeligere tilgang på usikret kreditt?

Når kredittmarkedet fungerer slik som det gjør i dag, er det utelukkende positivt dersom en regelendring fører til vanskeligere tilgang på usikret kreditt for mennesker med manglende eller usikker betalingssevne. Disse bør heller tilbys lån fra det offentlige eller fra finansinstitusjoner med en klar sosial profil.

Svekket betalingsmoral?

Juss-Buss er av den oppfatning at en endring ikke vil føre til en svekket betalingsmoral. Det er som oftest betalingsevnen, ikke betalingsviljen, som avgjør hvor tidlig en skyldner betaler i en inkassoprosess. De som sitter igjen som ansvarlig for de høyeste inkassoomkostningene, er således ofte mennesker uten betalingsevne. Økningen av inkassosaker de siste årene, må sees på bakgrunn av den kraftige veksten i tilgangen på kreditt for forbrukere de siste årene, og det økte fokuset på lavinntektsgrupper. Høye inkassoomkostninger, og en deling mellom lett og tung sak, har følgelig ingen preventiv effekt.

Mer hardhent inkasso?

Skyldnerens ansvar for inkassoomkostningene kan ikke opprettholdes ut i fra hensynet til skyldneren selv. Dersom man ønsker å lette presset på skyldnerne, må dette gjøres ved å skjerpe kravene til god inkassoskikk. Disse vil gjelde også ved en regelendring. Dersom man ønsker å lette presset på skyldneren, må dette gjøres gjennom å skjerpe kravene til god inkassoskikk. SIFO-rapporten "Inkasso i Norden" har heller ingen opplysninger om at inkassovirksomheten er mer hardhendt i Sverige enn i Norge.

Dyrere varer og tjenester?

Juss-Buss kjenner ikke til at varer og tjenester er dyrere i Sverige enn i Norge. I alle tilfeller vil konkurransen på dette markedet være så stor at prisene neppe kan øke nevneverdig. Videre vil de som gjør forsvarlige kredittvurderinger få økt konkurransedyktighet, noe som jo er ønskelig.

Mer egeninkasso?

Det er ikke gitt at en regelendring vil føre til mer egeninkasso. I følge SIFO-rapporten "Inkasso i Norden" har ikke Sverige mer egeninkasso enn Norge. Det er heller ikke gitt at mer egeninkasso er negativt for samfunnet. Det kan argumenteres med at egeninkasso er en mer løsningsorientert form for inkasso, i motsetning til fremmedinkasso utført av firmaer fjerne fra skyldneren og finansiert av skyldnerens manglende betaling. Inkassofirmaene har heller ikke noen sterkere rettsstilling enn de som driver inn på egen hånd. Videre gjelder kravet til god inkassoskikk også for egeninkasso. Det må være mulig å endre reglene for Inkassoklagenemnda, slik at også egeninkassatorer kan klages inn for denne.

Lavere løsningsgrad?

SIFO-rapporten konkluderer med at det er usikkerhet rundt hvem som har høyest løsningsgrad av Norge og Sverige. Det er videre større grunn til å tro at fordringshaver etter en regelendring, vil måtte strekke seg lenger for å få til en minnelig løsning, noe som vil føre til høyere løsningsgrad.

Mer rettslig inkasso?

Som redegjort for ovenfor, vil en endring kunne føre til at fordringshaver i større grad forsøker å komme til en minnelig løsning både før utenomrettslig inkasso, og før rettslig inkasso settes i verk. For skyldnere er det heller ikke i seg selv problematisk at krav går til rettslig inkasso. Ved rettslig inkasso vil det blant annet bli tatt endelig stilling til kravets rettmessighet. I tillegg vil namsmannen være en uavhengig tredjepart, som i større grad tar hensyn til skyldnerens interesser ved inndrivningen. Det problematiske ved rettslig inkasso er de høye gebyrene og eventuelt merarbeid for namsmannen. Disse problemene må imidlertid avhjelpes på andre måter enn ved å opprettholde skyldneres ansvar for inkassokostnadene.

Skille mellom forbrukere og næringsdrivende?

Juss-Buss kan ikke se at dette skillet vil være problematisk. Det er et skille som er hyppig brukt i norsk lovgiving, og som folk flest er kjent med.

Ved ytterligere spørsmål, kan undertegnede nås på telefonnummer 22 84 29 17 alle hverdager mellom 10 og 15, unntatt onsdager. Juss-Buss har stengt i påsken, og undertegnede kan da nås på telefonnummer 930 40 219.

Med vennlig hilsen,
for Juss-Buss

Mari Sund Mørken

Eirik Aimar Engebretsen